Valiokunnan lausunto MmVL 3/2018 vp─ HE 148/2017 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisvastuun siirtämisestä maakunnalta kunnalle

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eräiden ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisvastuun siirtämisestä maakunnalta kunnalle (HE 148/2017 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava sosiaali- ja terveysvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- johtaja Jari Keinänen, sosiaali- ja terveysministeriö
- elintarviketurvallisuusjohtaja Sebastian Hielm, maa- ja metsätalousministeriö
- hallitusneuvos Ilkka Turunen, valtiovarainministeriö
- erityisasiantuntija Tarja Hartikainen, Suomen Kuntaliitto
- puheenjohtaja Kirsi Sario, Suomen Eläinlääkäriliitto
- johtaja Leena Räsänen, Elintarviketurvallisuusvirasto
- eläinlääkäri Leena Suojala, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- sisäministeriö
- ympäristöministeriö
- Elintarviketeollisuusliitto ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta toteaa, että maakuntalakia koskevan hallituksen esityksen (HE 15/ 2017 vp) 6 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan maakunnan tehtäväalaan kuuluisivat terveydensuojelu, tupakkavalvonta, elintarvikevalvonta sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta ja eläinlääkäripalvelut siten kuin niistä lailla säädetään. Maakuntalakiehdotuksen 7 §:n 2 momentissa säädetään kuitenkin, että maakunta voi siten kuin laissa erikseen säädetään sopia tehtävänsä järjestämisvas-

tuun siirtämisestä yhdelle tai useammalle kunnalle, jolla maakunnan arvion mukaan on riittävät taloudelliset ja muut voimavarat näiden tehtävien hoitamiseen.

Nyt käsiteltävänä olevassa esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki eräiden ympäristöterveydenhuollon tehtävien järjestämisvastuun siirtämisestä maakunnalta kunnille. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että tällä hetkellä osa kunnista huolehtii ympäristöterveydenhuollosta itsenäisesti ja osa on järjestänyt ympäristöterveydenhuollon kuntien välisenä yhteistyönä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetun lain (410/2009) mukaisesti. Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita on nykyisin 62. Laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta kumotaan maakuntauudistuksen täytäntöönpanoa sekä valtion lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien uudelleenorganisointia koskevan lainsäädännön voimaanpanosta annettavalla lailla.

Esityksessä on todettu, että ympäristöterveydenhuoltoon sisältyvä valvonta sekä eläinlääkintähuolto ovat toimineet tehokkaammin ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetun lain mukaisissa valvontayksiköissä verrattuna tilanteeseen, jossa tehtävät olisi järjestetty jokaisessa kunnassa erikseen. Esityksessä on katsottu, että yhteistoiminta-alueiden kokoa on kuitenkin tarve yhä kasvattaa.

Valiokunta toteaa, että käsiteltävänä olevan esityksen tavoitteena on määritellä resursseihin perustuvat edellytykset kunnalle tai kunnille, joille maakunta voi siirtää sopimuksella järjestämisvastuun kyseisen kunnan tai kuntien ympäristöterveydenhuollosta tässä laissa määriteltävien tehtävien osalta. Tavoitteena on myös määritellä ne resurssit, jotka järjestämisvastuun siirron jälkeen tulee maakunnassa olla sille jäävien ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitamista varten. Sopimuksella tapahtuva tehtävien siirto voisi koskea terveydensuojelutehtäviä, elintarvikevalvontaa ja tupakkavalvontaa, joiden tulisi siirtyä tehtävät vastaanottavalle kunnalle tai kunnille kokonaisuutena. Sopimuksella olisi mahdollista siirtää myös eläinlääkäripalveluja koskeva järjestämisvastuu sekä eläinsuojelulakiin perustuva löytöeläimistä huolehtimiseen liittyvä tehtävä.

Valiokunta korostaa, että ympäristöterveydenhuolto kytkeytyy useisiin maakunnallisiin tehtäväkokonaisuuksiin ja ratkaisut maakunnissa riippuvat maakunnissa tehtävistä päätöksistä. Valiokunta pitää välttämättömänä, että päätöksissä kytkös elinkeinojen kehittämiseen on oltava selkeä. Alueen elinkeinorakenne tulee ottaa huomioon, kun päätetään maaseutuelinkeinoille oleellisten palveluiden, kuten eläinlääkäripalveluiden ja -päivystyksen, järjestämisestä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että lakiehdotuksen mukaan järjestämisvastuun siirron edellytyksenä olisi, että järjestämisvastuun vastaanottavalla kunnalla tai kunnilla tulisi olla käytettävissään vähintään 30:tä henkilötyövuotta vastaavat henkilöresurssit elintarvikelain, terveydensuojelulain ja tupakkalain mukaisten viranomaistehtävien suorittamiseen. Samankokoinen resurssi tulisi olla myös tehtävän siirtävässä maakunnassa sille sen muun kuin sopimuskunnat kattavan alueen osalta jäävien ympäristöterveydenhuollon tehtävien hoitamiseksi. Valiokunta pitää välttämättömänä, että mahdollisissa järjestämisvastuun siirroissa varmistetaan henkilöstön kaikki toiminnan osa-alueet kattava pätevyys.

Valiokunta katsoo esityksen perustelujen mukaisesti, että ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtyminen kunnasta maakuntaan mahdollistaa nykyistä tiiviimmän yhteistyön maakuntaan siir-

tyvien muiden toimintojen, kuten alkoholilupahallinnon, terveydenhuollon, maataloustuki- ja maaseutuhallinnon, maakunnallisen maankäytön suunnittelun, pelastustoimen, vesihallinnon ja aluehallinnosta siirtyvien ympäristöterveydenhuollon tehtävien kanssa. Valiokunta korostaa sitä, että tehtävien siirtyminen pois kuntien organisaatioista edellyttää yhteistyön varmistamista maakuntien ja kuntien välillä vastaavalla tavalla kuin tähän asti ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueiden ja kuntien välillä.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että eläinlääkäripalvelujen siirtäminen terveydensuojelu-, tupakka- ja elintarvikevalvonnan kanssa maakunnasta kuntaan vähentää mahdollisuuksia käyttää eläinlääkäripalveluja tarjoavia eläinlääkäreitä maakunnan vastuulla olevissa eläintautien torjuntatehtävissä ja eräissä muissa eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävissä. Esityksen perusteluissa on kuitenkin todettu, että tällaisen käytön määrä on vähentynyt muutoinkin viime vuosina valvontaan keskittyneiden eläinlääkäreiden rekrytoinnin lisäännyttyä. Lisäksi esityksestä käy ilmi, että löytöeläinten talteenottoon ja tilapäisen hoidon järjestämiseen liittyvien tehtävien siirrolla maakunnasta kuntaan ei ole juurikaan vaikutuksia viranomaisten toimintaan, sillä palvelua ostetaan ulkopuolisilta toimijoilta. Siirto kuitenkin mahdollistaa kuntien ja yritysten välisten sopimusten jatkumisen.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Maa- ja metsätalousvaliokunta esittää,

että sosiaali- ja terveysvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 4.4.2018

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Pertti Hakanen kesk
jäsen Hanna Halmeenpää vihr
jäsen Reijo Hongisto sin
jäsen Jukka Kopra kok
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Mats Nylund r
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Tytti Tuppurainen sd
jäsen Peter Östman kd
varajäsen Ritva Elomaa ps

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius